

БРАНИЧ

ЛИСТ ЗА ПРАВНЕ И ДРЖАВНЕ НАУКЕ.

ОРГАН УДРУЖЕЊА ЈАВНИХ ПРАВОСТАВНОШНИКА У ОРБИЛИ.

Лист излази 1. и 16. сваког месеца.

ИНСТИТУТ ЗА МЕЂУНАРОДНО ПРАВО

Међу свима удружењима, која су поникла приватном иницијативом, заузима институт за међународно право прво место и по броју његових отличних, на пољу државно-правних наука признатих чланова и по значају његовог досадањег рада.

Ми ћемо имати чешће прилике, да рад и одлуке института спомињемо у нашем листу. Зато ће бити од потребе и користи, да у кратко обележимо овде постанак и развој ове установе.

У пролеће 1873. позвао је тадањи главни уредник часописа *Revue de droit international et de législation comparée*, Густав Ролен-Жекминс, адвокат, а касније министар унутрашњих дела у Белгији, више правника и публициста из разних земаља на договор у Гап, а у смеру, да оснују интернационалну академију за унапређење међународнога права. Овај корак Ролен Жекминса поздрављен је са свију страна живим одобравањем и његов је позив примљен свуда тако симпатично, да се није могло посумњати на успех предузећа. И заиста већ при првим већањима, која је као председник руководио тадањи професор на свеучилишту у Риму, Манчини, а на којима суделоваше научењаци девет разних народа, показа се таква вачелна сугласност, да су већ после три дана саветовања могли утврдити друштвена правила и 10. Септембра 1873. прогласити институт као конститутисан. Тиме је створено научно удружење за неговање и развој међународнога права, а нарочито права народа перд дипломатске акције и књижевног рада појединца.

По замисли својих оспивача институт треба да буде орган за правну свест целог цивилизованог света на пољу међународнога права, а треба нарочито да тежи познавању, ширењу и развићу тога права. У том смеру друштво је поставило себи као задаћу, да ободрава на јавно и приватно изучавање међународнога права, да истражује и тумачи велике проблеме на пољу ове правне доктрине, а нарочито оних питања, која се односе на дневне догађаје, као и да потпомаже све озбиљне покушаје око остварења кодификације међународнога права, при чему се има руководити свагда практичним гледиштем, да се предлози за реформу удесе по могућности тако, да буду zgodни непосредно за законодавну санкцију или за уговарање између појединих држава. Исто тако стоји институт свагда на услузи, ако би се појавиле између две државе диференције у тумачењу и примени државних уговора или међународних правила, да по жељи тих држава даје своје мотивисано мишљење. Тежња му је у опште на то управљена, да шири пропаганду за решавање спорних питања путем компромиснога суда.

Да би институт — верно својој девизи „*justitia et pax*“ — избегао сваку партијачност и очувао ладнокрво пресуђивање у спорним питањима, а да би нарочито отклонио једнострану утицај националнога схватања, у кратко, да би очувао за све своје радове и одлуке карактер чисте и независне научности, предвиђено је у правилима, да при расправи спорова чланови, који припадају интересованим државама, могу истина суделовати при саветовању, али да немају решавајућег гласа. У том истом смислу постоји и наређење, да активни дипломати не могу бити чланови друштва, а они, који би по пријему у чланство, дошли у активну службу, да губе право гласа за време трајања те службе. И институт као такав не тежи за неким званичним положајем, он неће да буде политично тело, него хоће да буде чисто научна устапова, која ће свој утицај вршити увутрашњом вредношћу својих одлука и свога рада. Према томе његово је устројство по све самостално и он чува своју независност од сваке поједине владе и од сваке народности. Да би се очувао овај међународни карактер и одржала равнотежа између чланова појединих народа, правила наређују, да број чланова из једне државе не може бити већи него шестина чланова једног одсека.

Чланови су или редовни (*membres effectifs*) или ванредни (*associés*) или почасни (*membres honoraires*); прва два одсека

не могу по правилима (допуњеним 1880) прећи број од 60 чланова; а разуме се, да овај број не мора бити баш потпун. Ово ограничење увршћено је за то, што студија и решање често врло тешких и заплетених питања претпостављају ванредна знања и способности, а најје zgodно да се таква питања расправљају у великим зборовима. А то ограничење доноси собом опет с друге стране то, да се пријем у чланство таквог научног тела сматра као ванредно одликовање. Пријем бива по предлогу редовних чланова, а претпоставка и услов су свагда заслуге за смерове института.

Међу члановима института налазимо велики део оних мужева, који су стекли светског гласа у науци међународнога права. Осим *Србије*, *Црне Горе*, *Румуније* и *Турске*, заступљене су све европске државе, као и северна и јужна Америка својим члановима у институту. Имева као: Холцедорф, Маркардсен, Бар, Геснер, Булмеринк, Лидер, (Немачка); Мартенс, Левинг (Русија); Тајхман (Швајцарска); Ариц (Белгија); Лоренц Штајн, Л. Најман (Аустрија); и т. д. — светле као чланови још од постанка института. А људи од значаја једнога Манчинија, Влунчија, Ролен-Жекминса, Монт. Бернара, Пијерантона — били су председници на састанцима друштвеним.

На челу друштва стоји председник, два потпредседника и један главни секретар, обично изабран на више година; од постанка института па до 1878. вршио је ову тешку функцију пуну одговорности Ролен-Жекминс, а од то доба је поверено то звање бриселском свеучилишном професору Адолфу Ривијеру, који је Роленов наследник и у уредништву друштвенога органа.

Место становања генералног секретара сматра се као и седнице института; састанци његови пак држе се у разним градовима, који се одређују одлукама друштвеним.

Састанци нису јавни, јер се избегава, да седнице добију изглед конгреса, и да се питања, која нису довољно зрела, дискутују пред публиком, ради њене забаве. Али свагда се дозвољава приступ ограниченом броју стручних лица.

За олакшање саветовања у седницама института разлажу се претходно члановима опширни реферати, које су често израдили нарочити одбори; па ипак се дешава, да се неко питање претреса на више састанака, пре него што се дође до вачелне одлуке, — извесно јасан доказ, каквом се озбиљношћу и савесношћу поступа при већању.

Радови и одлуке института достављају се редовно европским владама; сав рад његов печата се у друштвеном органу „Revue de droit international et de législation comparée“ као и (од 1877) у годишњини друштвеној (Annales). У њој се објављују вести и акта од међународног значаја, извешћа о правничкој књижевности, стање наставе о међународном праву на разним свеучилиштима и т. д.

(СВРШИТЕ СЕ)

О ЗАКОНОДАВНОЈ ВЛАСТИ И О ПИТАЊИМА ЖЕНОГА РАЗВОЈА У СРБИЈИ

од

СТОЈАНА МАРКОВИЋА

професора велике школе.

(СВРШЕТАК.)

О законодавној власти важе по уставу од 29. Јуна 1869
ове главне одредбе:

1. Законодавну власт врши Краљ са народном скупштином и то као обичном или великом народном скупштином, од којих прва врши такозвану обичну законодавну власт, и састаје се редовно сваке године, а поред тога по потреби и ванредно, док се велика народна скупштина сазива ванредно, кад је потребно:

а. Да се избере Краљ, када би владајући преминуо, а не би било престолонаследника по наређењима устава, у коме случају ова скупштина одређује и цивилну листу новом Краљу;

б. Да се изберу намесници краљевског достојанства, кад се ова потреба у смислу устава покаже;

в. Да решава мењање устава и

г. Да решава питања веће важности о смањивању или размени кога дела државне области, као и свако друго питање од ванредне важности по земљу онда, кад Краљ нађе за потребно, да је о оваком питању саслуша.¹⁾

2. Избори су народних посланика непосредни и посредни преко повереника. Први вреде за окружне вароши а други за срезове. Сваки срез и свака варош бира за себе посланика и то на 3000 пореских глава по једног с тим, да и

¹⁾ Чланови: 4. 41. 42. 54. 55. 75. и 89. Устава.

онај срез и окружна варош, што имају мање од 3000 пореских глава, бирају по једног посланика, даље да варош Београд бира два посланика без обзира на број пореских глава и најзад, да се у срезовима и окружним варошима, које имају више од 3000 пореских глава, бира још један посланик, ако овај вишак прелази 1500 пореских глава. Изборно је право овим уставом ограничено пре свега тиме, што су усвојени и посредни избори, који по самој својој природи дају могућности, да се спречава слобода у избору утицајима са стране и да тако не буду за посланике избрани они, које већина народа у срезу хоће и жели¹⁾; ово је изборно право ограничено даље тиме, што су из народног избора искључени чиновници и правозаступници, пензионари, они, који примају какво издржање из државне касе или, који улажу у фонд удовички,²⁾ чиме је знатно отежана и спречена могућност да народно претставништво буде састављено из најспособнијих, најобразованијих, најученијих и најслободнијих људи у земљи.³⁾

3. Краљ наређује изборе народних посланика и у исто време, а по предлогу министра унутрашњих дела и саслушању министарског савета бира и указом поставља на свака три народна посланика обичне скупштине по једног од своје стране и то неограничено „из реда људи, који се одликују науком или искуством у народним пословима.“⁴⁾ Овом уставом владиних посланика, одузет је народној скупштини уставан значај чистог изборног народног претставништва, по коме значају оно ваља да буде несумљив орган и чист израз народне воље и тиме створена мала могућност и прилика, да свака па и рђава влада може за себе да начини формалну већину и да се тако на штету државних и народних интереса на влади одржава.

4. Посланике за велику народну скупштину бира сам народ, у броју четири пута оноликом, колико бира за обичну скупштину.⁵⁾

5. Краљ сазива, отвара, одлаже и распушта народну скупштину; он исто тако одређује време и годину, кад ће се и место, где ће се она сазвати, тако, да се посланици

¹⁾ Чланови: 42—44. Устава и изборни закон скупштинеки од 10. Октобра 1870 г. Зборник 23. стр. 64.

²⁾ Члан 44. Устава.

³⁾ Чланак: прва законотворна скупштина, у књизи „за просвету и слободу“ од Стојана Бошковића стр. 70—100.

⁴⁾ Члан 45. Устава и 80. изборног с у ш писког закона.

⁵⁾ Члан 89. Устава.

не могу скупити у скупштинеке седнице, нити могу у скупштини остати и што радити, пошто су седнице закључене, одложене, или пошто је скупштина распуштена.¹⁾

6. Краљ поставља обичним скупштинама претседника и потпретседника и то из шест лица, које скупштина из своје средине избере и Краљу предложи.²⁾ Најзад

7. Краљ чини народној скупштини и ова њему предлоге, да се какав закон изда, или постојећи допуни, измени или протумачи е тим, да „формални пројекти произлазе само од Краља“ и да „никакав закон не може бити без пристанка народне скупштине издат, укинут, измењен или протумачен,“ као што најзад Краљ потврђује и проглашује законе тако, да „никакав закон не може важити, докле га Краљ не прогласи.“³⁾ — Непотпуност ових одредаба устава, пре свега је у томе, што је, противно начелима уставности, народној скупштини, као законодавној чињеници одузето право законске иницијативе, или право грађења и поднашања формалних законских предлога, а затим у томе, што овим уставом није расправљено и регулисано питање о томе, шта ће најзад бити у случају, ако се влада и народно претставништво не сложе у оцени потребе, да се какав закон изда, допуни, измени или протумачи, и правца у коме то треба да буде, те да се ова потреба, као што треба, подмири и да се тим начином закони удешавају и развијају према сувременим приликама и потребама државног и народног живота. Из ове непотпуности и неодређености настају често сукоби између влада и народног претставништва, у којима владе по неограниченом уставном праву, распуштају скупштину, наређују нове изборе и најзад према своме моћнијем и претежнијем положају у законодавству, и према сретствима, са којима располажу, оне обично побеђују продирући са својим предлозима, или сузбијајући предлоге народног претставништва, који на овај начин остају без последица, одкуда опет настаје застој у развоју државног законодавства и уставности. Буџетско право народног претставништва и министарска одговорност: парламентарна и судска, вису ни по уставу ни по закону о министарској одговорности, као ни по саставу народног претставништва, довољна уставна средства, којима би се оно могло у овоме случају послужити.

¹⁾ Чланови : 76—79. устава.

²⁾ Члан 53. Устава.

³⁾ Чланови : 5. 55. и 58. Устава.

ти, да да владу или уклони, или примора, да његове предлоге прими, формулише и на решење поднесе.¹⁾

На овај се начин из године у годину, законодавни предлози, често од пресудног значаја за државни и народни живот гомилају и пропадају у прабини архиве министарства унутрашњих послова....

Да завршим.

„У Србији су за ово кратко време њенога унутрашњег ослобођења сви системи (владавине) огледани: и патријархална неограничена влада и цариградско-великашка уставност и под маском законитости препредена деспотија са бирократијом на ни једна није добар посљедак имала. Огледајмо једном већ *искрено* и са слободом! Она ће нам сигурно уредити бољим плодом....“²⁾

К Р А Ђ А

УЛОМАК ИЗ ЕНГЛЕСКОГ КАЗНЕНОГ ПРАВА.

НАПИСАО

Ј. Ђ. Авакумовић

(НАСТАВАК.)

V. ТЕШКА ИЛИ СЛОЖЕНА КРАЂА.

У овом одељку изнећемо шта енглеско казнено право говори нарочито о оном другом облику крађе, који се у енглеском казненем праву зове *тешка* или *сложена* крађа.

То ћемо урадити на тај начин, што ћемо цитирати случајеве, у којима енглеско казнено право сматра да има тешке крађе. А овакав начин употребили смо с тога, што у енглеском казненем праву нема каквог *општег* правила о томе, већ оно те крађе казује у примерима.

Но при свем том грешило би се, ако би се мислило, да енглеско казнено право нема баш ничега *општег*, чиме разликује тешку крађу од прости. На против и енглеско казнено право зна за *карактерне црте*, које су *искључива* осо-

¹⁾ Чланови: 64. 65. 103 Устава и чланови: 16. 19. и 23 закона о министарској одговорности од 21. Октобра 1-70 г.

²⁾ „За слободу и просвету“ од Стојана Бошковића стр 109—145.

бина тешких крађа. За то сваки говор о тешким крађама, по енглеском казненом праву, може бити потпун и разумљив само онда ако, пре свега, кажемо *карактеристику* тешке крађе у опште; или другачије речено: ако нарочито истакнемо оно, чиме се разликује тешка крађа од обичне или просте крађе.

Засебна карактеристика тешке крађе у опште састоји се у томе: да она, поред општих услова за постојање крађе, има још и какву *отежицу*, због које се то дело мора да *цени строже од других крађа.*

То је, у осталом, начело, које важи о карактеристици тешке или опасне крађе у казненом праву у опште. Па то исто начело налазимо и у енглеском казненом праву. И оно тешку крађу разликује од просте крађе тиме, што прва мора да је извршена под каквим тежим околностима.

Но ма да ово постоји као правило у енглеском казненом праву, опет је у овоме било неке разлике између *обичајног* и *писаног* енглеског казног права.

Да проговоримо најпре о обичајном енглеском казненом праву. Оно није било баш са свим одсечно у двајању просте крађе од тешке. Отуда је и постало, да је енглеско обичајно казнено право многе крађе, које би, по својој суштини, требало уврстити у ред тешких крађа, на против рачувало у просте крађе. Вило би излишно да овде набрајамо све тешке крађе, које је енглеско обичајно казнено право сматрало као просте; као и опет, с друге стране, да ређамо *све* просте крађе, које то име заслужују по самој својој природи. Но у место тога, биће довољно да покажемо само то, које је крађе и обичајно енглеско казнено право стављало у ред тешких крађа. Тим начином показаћемо, да је енглеско обичајно казнено право *све* остале крађе сматрало за просте, па било да оне то име заслужују по самој својој природи, било што их обичајно право, и ако погрешно, увршћује у просте крађе.

Енглеско обичајно казнено право има своје опште начело, по коме се распознаје карактеристика крађе. Оно, пре свега, вели, да је тешка само она крађа, која би била извршена или обијањем какве куће или зграде; или бар ноћу,

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

а помоћу каквог насилног акта; или најпосле крађа од каквог лица непосредно. А све остале крађе, које не би долазиле у ред ових крађа, енглеско обичајно казнено право није стављало у ред простих крађа, није сматрало да за службују већу казнену одговорност од обичних крађа.¹

Једва је потребно и да само поменемо, колико је био погрешан овај правац енглеског обичајног казног права. Зна се, да и сем ових случајева, које и енглеско обичајно казнено право сматра као тешке крађе, има још многих случајева, у којима онако исто, а и још више, постоје отежице, које крађу праве тешком. Кад будемо доцније цитирали тешке крађе у опште, ми ћемо тада видети и те *друге* отежице, које крађу праве тешком. А овде је за сада место само да искажемо како и Енглезима, као народу образованом, није могло остати непознато, да и сем оних чињеница, које је и само обичајно енглеско казнено право сматрало као карактерне прте тешке крађе, има још и других таквих чињеница. За то је енглеско законодавство, на основу тих *других* отежавних чињеница, проширило круг тешких крађа, према самој природи тих дела, као што су то урадила и друга казвена законодавства. *Писано* енглеско казнено право разликује се дакле у овоме од обичајног казног права. Многе крађе, које је обичајно право било сматрало за просте, писано енглеско казнено право уврстило је у ред тешких крађа. Ово ћемо најбоље показати, кад набројимо случајеве, које писано енглеско казнено право узима за тешке крађе, па то упоредимо са оним, шта је енглеско обичајно казнено право спомињало као карактеристичку тешке крађе, а шта опет као просту крађу, као што показасмо напред.

То набрајање тешких крађа, по енглеском писаном казненом праву, урадићемо одмах. Но, и пре тога, неће бити излишно, да поменемо, како енглеско казнено право дели и саму тешку крађу. Ову крађу енглеско казнено право дели на два главна облика. Прво, на тешку крађу због каквог насилног акта или повреде на спрам самог предмета или места, одакле

¹) Blackstone, срп. 148 и 185.

би крађа била извршена, на прилику због обијања куће. И друго, на тешку крађу само због тога, што би она била извршена од каквог лица непосредно.

Оба та облика имају нешто опште, а и нешто засебно. Опште им је, да сваки од та два облика мора да буде акт насилне повреде на спрам туђе имовине. А засебно им је, што се у првом случају насиље увек извршује на спрам предмета; а у другом што насиље може да буде на спрам личности. Ми овде рекосмо, да насиље *може* да буде на спрам личности, па за то смо дужни да објаснимо овај израз. У овом другом случају насиље *може*, али *не мора* да буде. Овај други облик тешке крађе на спрам личности дели се опет на двоје. Прво на крађу тајно извршену, што би лопов, на прилику, украо коме шта из цена; и друго што би се сила или претња на спрам личности употребила као средство за извршење дела. У оном првом случају нема, а у другом има насиља на спрам личности, па за то смо и рекли горе, да тога *може*, али и *не мора* да буде. И ово дело, које би се извршило силом или претњом на спрам личности, Енглези зову крађом, а имају за њу нарочити израз: „*човечу*;“ а то је, по називу новијег казненог права, разбојништво, или у блажем облику, насилна извуда. Доцније ћемо говорити опширније о овим последњим кажњивим делима, и тада ћемо казати наше мишљење о томе: да ли би требало и та дела уврстити у *крађе*; или је на против боље њих сматрати као засебна кажњива дела. А за сада овде да вид мо, шта енглеско казнено право увршћује у овај први облик тешких крађа ценећи их по насилном акту на спрам *предмета*.

Енглеско казнено право пре свега ставља у ред ових тешких крађа крађу из какве куће. Али опет није тако и по обичајном, и по писаном енглеском казненом праву. Она се у томе категорично разликују једно од другог. Обичајно енглеско казнено право сматрало је крађу из куће редовно за просту; није узимало, да сама природа тог дела захтева, да би казнена одговорност за ту крађу требала да буде већа, него код других крађа. То је било правило у енгле-

www.skom.ro обичајном казненом праву. Но било је и изузетака од тог правила. Било је случајева, у којима је и обичајно енглеско казнено право сматрало крађу из кућа за тешку. Први случај таквог изузећа био је, као што смо и напред већ напоменули тај, ако би крађа из куће била извршена ноћу. А други такав случај био је, ако би крађа била учињена са проваљивањем куће, па ма то било и дању.¹⁾

Док међу тим писано енглеско казнено право другачије сматра крађу из куће. Оно узима, да је тешка свака крађа из кућа, па ма да би она била извршена дању и без објашња или проваљивања куће.²⁾ Но овде морамо одмах додати, да писано енглеско казнено право крађу из куће тако цени само под једним условом, а то је: ако би вредност покрађе била онолика, колико закон апсолутео тражи за појам тешке крађе. Док на против ако би вредност покрађе била испод те вредности, онда не би било тешке крађе, ма да би ствар и била украдена из куће. *Колика је та вредност покрађе, коју енглеско казнено право узима као тако меродавну за карактеристику крађе из кућа, казаћемо мало доцније.* А за сада је довољно, што смо само напоменули, да је у Енглеза и вредност покрађе меродавна чињеница за карактеристику крађе из кућа, за њену деобу на тешку или просту. —

Као што видимо, енглеско обичајно и писано казнено право у основу се разликују између себе у питању о карактеристици крађе из кућа. Докле обичајно казнено право узима, да је крађа из кућа тешка само онда, ако би се извршила ноћу или са проваљивањем, — дотле писано енглеско казнено право узима противно. Ово узима, да је тешка и она крађа из кућа, која нити би била извршена ноћу; нити са проваљивањем, само ако би покрађа вредила онолико, колико закон захтева за појам тешке крађе у таквим случајима.

Упоред обичајног и писаног енглеског казног права

¹⁾ Blackstone, стр. 184—185.

²⁾ Blackstone, стр. 185.

о овом питању показује нам, да је обичајно право водило више рачуна о природи самог тог дела, да је имало правилнији поглед на то *које* чињенице треба какво дело да праве тежим, а *које* опет блажим. Не може се порећи, да је и више дрскости и више покварености код оног лопова, који би предузео да краде ноћу, или, сем тога, који би зарад извршења своје намере морао да обиђе кућу; него што би тога било код онога, који би што украо дању, из отворене куће. Нема довољно разлога, да би сама вредност покрађе требала да има толико утицаја на карактеристику дела, да би због њене величине требало крађу сматрати за тешку, ма да ова иначе то не би заслужила по самом начину извршења. Пре свега зна се, да је вредност какве ствари само релативна. Што један може рећи да вреди на прилику десет динара, то ће други можда оценити, да не вреди више од пет динара. Од оцене вештака морало би дакле често да зависи, колико ће да одреде вредност покрађе. А то није ништа друго, већ остављати просто случају, да он буде меродаван за карактеристику крађе, за њено стављање у ред тешких или простих крађа. Нити се може напред знати, *ко* ће бити изабран за вештака, да одреди вредност покрађе, нити је опет лако напред погодити: *колико* ће изабрани вештаци покрађу да оцене. Свакако дакле, ту би само случај био меродаван. Међу тим једва је потребно и само напоменути колико би ниско пала правда људска, кад би она овако зависила само од случаја. У осталом баш и кад не би овако од случаја зависила оцена о величини покрађе, — опет има и других разлога, који говоре против оног правца у енглеском писаном казненом праву, као да би сама величина покрађе требала да утиче на карактеристику крађе, на њену деобу у тешку или просту крађу. Лопов, кад полази да краде, ретко се у напред још опредељује, *колико* ће тачно да украде. Он обично полази у крађу с намером да *што* украде; а *колико* ће то вредити, то он обично много не разбира. Сем тога, он често нађе и украде много мање, или много више, него што је мислио да ће наћи. Дешава се и

то, да је лош в ствар неку, коју је баш пошао да украде, ценио много мање или више, него што се доцпије и сам уверио да вреди. Ту је дакле и самом лопову приликом извршења крађе још било непознато, *колико* он крађом другог оштећава. Или јасније да речемо, он тада још није знао сву материјалну тежину свога извршеног дела. За то и јесте погрешно, кад се карактеристика крађе хоће да учини зависном од вредности покрађе. Овако је са оном првом чињеницом о карактеристици тешке крађе. Док међу тим са свим противно стоји са овим другим двама чињеницама, које је енглеско обичајно казнено право узело као меродавне за карактеристику крађе, а то је: да је крађа извршена *ноћу и проваљивањем*. То су факта, која су једнака за свакога. Шта је ноћ; шта је проваљивање куће, то зна сваки човек; ту не може бити разних мишљења, те да би то зависило од случаја, *који* ће се изабрати да оцењује тај факт. А и са гледишта самог лопова узимајући, ту не може бити никакве сумње. И он зна, шта је ноћ, а шта је проваљивање куће. Па кад се лопов при свем том решио, да иде и краде из туђих кућа, и то још са повредом туђег ноћњег спокојства и безбедности, што сваки човек хоће да има у својој кући, онда се ту лопов не би могао да пожали, да би било неправо, што би се таква његова крађа, оценила теже, што би се узела за тешку, а не за просту крађу. А исто тако и кад би лопов провалио кућу, па би из ње шта украо, он би знао да би тиме *дрско* нападао на туђу имовину, и да би с тога такво његово дело морало да заслужи *строжу* оцену и осуду. Ту би лопов још напред знао, да он не само што хоће да украде туђу имовину, већ и да он то извршује вачином, који је гори, и за људско друштво опаснији, него кад би украо из отворене куће, тако рећи изазван приликом и лаким извршењем крађе. За то је савршено умесно, да те две чињенице: што би крађа била учињена ноћу или с проваљивањем куће, буду меродавније за тежу карактеристику крађе, него што би била сама вредност покрађе. Ми овем нећемо да кажемо као да вредност покрађе не би требала да има никаквог значаја.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.unlib.rs

Такво разумевање нашег говора било би погрешно. На против цео наш досадањи говор о овоме ваља разумети тако, да вредност покрађе не треба да буде меродавна за *карактеристику* крађе или њену деобу на тешку или просту. А друго је питање, да ли, и ако, колико, вредност покрађе треба да утиче на *величину казнене одговорности*, било код крађе тешке, било код просте. Но о томе ми већемо овде да говоримо, јер би тиме прешли круг овог одељка, који се бави само карактеристиком крађе. То ћемо показати доцније, при говору о казнености код крађа.

После ове напомене о оној главној, начелној, разлици између обичајног и писаног енглеског казненог права о утицају вредности покрађе на карактеристику крађе, на реду је да по имену наведемо: које крађе енглеско *писано* казнено права сматра за тешке.

Тако оно, пре свега, узима, да је тешка свака крађа, која би била учињена из: кућа, црква или других зграда, у којима људи живе, само ако би вредност покрађе износила бар 12 шилинга (напред је казано, колико вреди шилинг.) У таквом случају крађа би била тешка, па била она учињена с обијањем или проваљивањем, или и без тога.

Међу тим има случајева, у којима писано енглеско казнено право крађу сматра за тешку, ма да би покрађа вредила и само *пет* шилинга. То би било онда, кад би ко толику вредност украо *обијањем* или *проваљивањем*: кућа, или других зграда. Шта више тај начин извршења крађе: обијање или проваљивање, толико је одсудног утицаја на карактеристику крађе, да се таква крађа сматра за тешку и онда, кад би тако била учињена ма и из зграда, које нити би биле намењене обитавању човечијем, нити би ко у њима живио.

Сем ова два случаја енглеско казнено право сматра да би била тешка и свака крађа из зграда, које би припадале каквој кући. Но да би се та крађа могла тако карактерисати, енглеско казнено право тражи, да вредност покрађе износи бар 40 шилинга; а кад би покрађа толико вредила, кра-

или проваљивања, па ма да би била извршена без обијања или проваљивања, па ма да у кући или згради не би нико живио.

Најпосле за тешку крађу сматра се у енглеском писаном казненом праву и свака крађа из: дућана, магазина, стоваришта и коњушница, само ако би вредност покрађе износила бар пет шилинга. Значајно је, да енглеско казнено право ову крађу сматра за тешку и онда, кад нико у овим зградама не би живио, и кад би крађа из њих била извршена и без обијања или проваљивања.

Сва та четири облика крађе енглеско казнено право сматра за тешке крађе; а да ли би оне биле учињене дању или ноћу, то је све једно.¹⁾

(НАСТАВИЋЕ СЕ).

Дакле још мало обавештења о §-у 191. грађ. законика.

(СВРШЕТАК.)

Сад да напоменем још као нешто карактеристично у томе г. Савићевом одговору и то, како он у њему никако није директно и посебно одговорио на све оно, што сам у мојој примедби на његов чланак казао и навео. Ја сам казао да *кућа и плац* извесно не сачињавају збирну ствар нити спадају у категорију „више ствари скопчаних под једним именом“, а г. Савић не каже прецизно и одлучно, да ли *кућа и плац сачињавају збирну ствар, да ли спадају у поменути категорију или не?* Него он ми као одговор на ту примедбу наводи — *Топчидер*; а затим наводи како „у извесним случајима“ могу под појам збирних ствари спадати и непокретне ствари. Али у питању, које је он у своме првме чланку покренуо, не може бити реч о „извесним случајима.“ него ту је једино реч о томе, да ли у опште и у свакоме случају кућа и плац спадају у категорију збирних ствари или не? На то треба чисто и јасно одговорити: јесте или није. Ако јесте, онда има места навођење §-а 191, а ако није, онда је навођење тога §-а погрешно и нема места, као што сам ја казао. Али такав чист и јасан одговор ви ћете у г. Савићевом чланку заман тражити. Он само вели, као што сам већ навео, како *обично* покретне ствари бивају збирне или колективне, али уз то помиње како

¹⁾ Blackstone, стр. 185. и 186.

„то исто *може да буде* и код ствари непокретних, *нарочито* *сиде* где се по самом закону или по одређењу господара неке непокретне ствари, овој *прилажу* и покретне ствари и добивају назив непокретних ствари, и где на тај начин све те ствари у скупу сачињавају једну целину.“ Ко може из таквога непознанага и непрецизнога говора извести неко јасно и утврђено правило? Кад је *обично*, да су покретне ствари збирне, онда отуда излази (ако је логика истинита наука) да то код непокретних ствари мора бити *необично*, дакле изузетно, као што излази и из оних речи „*може да буде*“, „*нарочито онде*“ и т. д. И у томе свему одиста нико не може наћи поуздан одговор на питање: да ли кућа и плац сачињавају збирну ствар? Мислим да ће ми сваки правник признати, да се у правним појмовима и питањима ваља *прецизно, тачно и јасно* изражавати, а не, што но би неки казали, „*врдателно*“. У првome свome чланку „Једно питање из права о непокретној залози“ г. Савић говорио је престо о томе случају, кад се на некоме празномe интабулисаноме плацу подигне грађевина и навео је у потврду свome мишљењу, да хипотека обухвата плац и грађевину, међу осталима и § 191. То дакле очевидно значи, да је он *плац и кућу у опште* (без икаквога ограничавања на „*извесне случајеве*“ и т. д.) сматрао као збирну ствар, на коју се може применити тај §. А кад сам ја казао, да кућа и плац не сачињавају збирну ствар, да се те две ствари не означавају *једним имном* и т. д., онда г. Панта не одговара јасно и директно: кућа и плац јесу збирна ствар, него он онда извија и наводи, како то *може да буде* и код непокретних ствари и то *нарочито онде*, где се непокретној ствари прилажу покретне ствари и ово и оно! Али у питању о коме је реч, не измаже то извијање са „може да буде“ и „нарочито онде.“ него ту или се увек и у свакоме случају кућа и плац сматрају као збирна ствар или се не сматрају никако — треће нема.

Но међу тим г. Савић је ипак био тако добар, те се склонио да бар толико призна, да „*може бити да пример, који је он у својој расправи навео, није баш тако zgodан*, да покаже значење §-а 191.“ Ово је диста веома чудно и оригинално! А зашто тај пример није баш тако zgodан? Г. Савић је у својој расправи узео да решава једно нарочито питање из хипотекарнога права, и решавајуће то питање, он се позвао и на „*многихвањени*“ §. 191. Њему дакле није ни била нарочита цель, да изнесе неки „*пример*“, којим ће показати значење тога §-а, него њему је била цель да позивањем на тај §. *докаже умесност и основаност свога мишљења* о залози на плацу и кући, која је доцније саграђена. Ту дакле може бити само питање, да ли је *тај §. zgodан*, да потврди основаност

тога мишљења, а не да ли је тај „пример“ згодан, да покаже значење наведенога § а. Ту дакле нема никаквога места питању, да ли је тај „пример“ згодан или незгодан, јер *тај* је пример или случај хтео *бити нарочито* да се реши, о њему *је једино била реч*, и само може бити питање, да ли се баш *тај случај* може подвести под §. 191 или не. Па зашто г. Савић одједанпут обрће цело питање, зашто напушта тај случај, па тражи некакав други „пример или случај“ налазећи да онај први „може бити није баш тако згодан?“

То је он могао учинити само из ова два узрока: или што је у мене и у осталих читалаца претпостављао тако слабу моћ схватања, да нам је требало као неким неким ђацима удесити неки нарочито „згодан“ пример, па да ми можемо схватити и разумети то „велико“ значење §-а 191., или ако није то, онда мора бити да је и г. Савић увидео, да кућа и плац некако не могу баш сасвим да се подведу под §. 191. јер ту једнако смета оно врашко „под једним именом“; бадава је, кућа и плац се не зову једним именом, него кућа је кућа, а плац је плац и нема некога заједничкога имена, под којим се те две ствари обухватају — то није могао ни г. Савић да пронађе и да искombинира! Али он као да веома нерадо чује, кад му се каже да је чак и он могао у нечем погрешити, а камо ли још и да сам директно призна, да је погрешно, и онда је то тек онако увијено и као кроз зубе учинио казав да „може бити пример није баш тако згодан.“ Међу тим то сваки увиђа, да је пример са кућом и плацем сасвим згодан, ако кућа и плац сачињавају збирну ствар и ако спадају у категорију ствари „скопчаних под једним именом,“ ту овда не би нимало нужно било тражити некакав згоднији пример; а ако напротив кућа и плац *не сачињавају* збирну ствар и не спадају у поменуту категорију ствари, онда се не каже да тај пример „није баш тако згодан,“ него онда је он просто *погрешан* и онда је погрешно, наводити §. 191. при говору о кући и плацу.

Но да видимо тај *згоднији* пример или случај, што га је г. Савић изабрао и навео. Мислио је и тражио и ето му паде на ум сретна мисао, да наведе *Топчидер*. Одиста, ту се нашло све баш како треба: ту вам има велики простор земље са њивама, ливадама, виноградима, парковима, разним зградама, воденицама и т. д., а што највише вреди: све је то *скопчано под једним именом* Топчидер! Е па куда ћете згоднији пример? Пуно ствари и то *скопчаних под једним именом* сасвим онако, како *опредељује* и тражи §. 191. Да ли г. Савић баш збиља мисли, да је тим примером потпуно како ваља објаснио значење §-а 191. и *доказао*, како и непокретне ствари могу спадати у категорију збирних ствари? Или да није он хтео тиме само да ме куша и проба, да ли сам ја баш сасвим чврст у

своме појимању збирних ствари и дотичнога законскога определења? Ја као професор то врло добро знам, а и они, који испитују кандидате на адвокатским испитима и т. д. то такође знају, како испитач више пута што но веле „пипа пуле“ кандидату, како га проба и куша бирајући неке примере који могу у први мах да га збуне и заплету нарочито ако баш није сасвим добро поткован и чврст у своје знању и појимању питања, о коме је реч. Да није дакле и г. Савић тако нешто хтео да учини према мени, ма да то не би баш дољковало, јер ја нисам кандидат кога он испитује, али најзад међу старим и добрим пријатељима много што шта може да поднесе и да прође. Ја ценим г. Савића и као пријатеља и као интелигентнога правника и е тога ја некако не могу лако да верујем да је он баш *озбиљно* навео Топчидер као колективну ствар у смислу §-а 191. Према томе ја за сада остајем у томе уверењу, да је он тим примером, који одиста може лајика и неугог човека да збуни, хтео мало да куша моју чврстоћу у правним појмовима и оштрицу мога схватања и разликовања. Дакле да издржим пробу!

При свој „згодност“ наведенога примера, ја ево ипак тврдим, да Топчидер нити је кад био бити може бити колективна или збирна ствар у смислу, како се почев од Римљана па до данас тај појам у праву разуме. Према ономе, што сам већ навео, ја то не бих требао даље ни да доказујем, јер чим стоји, да код збирних ствари може бити само говора о идеалној или замишљеној вези (а то мислим да сам посведочио) а не и о физичкој или механичкој, и чим даље стоји, да непокретне ствари не могу бити збирне, онда је одмах за свакога јасно за што Топчидер не може никако бити колективна ствар. Али кад већ претресам и пречишћавам појмове, онда неће бити згорега да ја то још по неким „згодним“ примерима докажем што но кажу Латини: „ad oculos.“ Да иођемо мало даље од Топчидера па да узмемо „за пример какав летњиковац, какво пољско добро“ као што и сам г. Савић напомиње. Узмемо дакле једно пољско добро са њивама, ливадам, вотњаком, а још на њему има кућа за становање, друге зграде, па и једна механа и т. д. има свега тога, али — нешто не достаје, то пољско добро није крштено, *нема једнога имена*, не зове се ни Топчидер, ни „виљаж“, ни овако ни онако, просто нема имена! Шта ћемо сад? У томе несретноме §-у 191 стоји „под једним именом“ *и то се не може из њега избрисати*; код Топчидера се то име од некуд нашло, али код толиких и толиких других пољских добаја, летњиковаца, имања и т. д. таквога имена нема, па како ћете се онда при таквим добрима у помоћ позвати „на начело, које је положио пропис §-а 191. наш. гр. зак. т. ј. на правну целину код више ствари скопчаних под једним именом?“⁴ Очеvidно се дакле на

таква добра и имања пропис тога §-а не може односити, јер нема једно име. И тако би онда изашла та бесмислица, да би се на Топчидер примењивао тај §. 191., а на неко друго добро исте врсте и истог или сличног састави, које случајно нема имена, да се он не би могао применити! И зар се може таква апсурдност наметати ма коме законодавцу на свету? И ако нисам нимало одушевљен и очаран легислаторском мудрошћу, која је изливена у нашем грађ. законнику, ипак морам овде устати најодсудније у одбрану законодавца против тога, да му се пришивају такве апсурдне ствари, о којима он ни у сну није снивао. Или је требао можда законодавац у §-у 191. да домете још и овакав опредељај: „А да би се овај §. могао применити на све целине од више скопчаних ствари, треба сваки господар таквих ствари да се побрине па да их одмах крети, да им даде неко име или најпосле макар и презиме, само нека је неки заједнички назив.“ Одиста, или би се морао тај §. таквим начином допунити или се мора узети да оне законодавчеве речи „ид једним именом“ не значе ништа, да су оне метуте само ради Ђефа или ради „лепшега стила.“

Но да будемо већ једном на чисто са тим једним именом. Као што сам већ у својој расправи казао а овде за жалост опет морам да понављам: има извесних скупова ствари који се увек и у свакоме случају зову истим једним именом тако н. пр. скуп или збир књига увек се зове библиотека, скуп оваца увек стадо, скуп коња ергела и т. д. И ту је то заједничко име и заједничко опредељење јединице међу тим иначе оделитим стварима и ту онда има смисла да се при дефиницији и у закону нарочито удара гласом на то једно име, јер је то карактеристика те категорије ствари. Али при извесним непокретностима, које су физички или механички везане и скопчане међу собом, такво „једно име“ може бити а може и не бити, у далеко претежној већини случајева никако га и нема, јер оно нити је уобичајено нити је нужно, а осим тога и кад се случајно нађе такво једно име као што је Топчидер, оно није увек у свима сличним случајевима исто, него тај исти „Топчидер“ може под новим господарем да се назове „Бановац“, под трећим друкчије, али библиотека је увек библиотека, стадо увек стадо и т. д. Ах, та то је велика мука морати објашњавати тако просте и елементарне ствари. Али шта ћете кад ме г. Савић куша и проба са Топчидером!

Да пођемо даље. Из г. Пантинога чланка ја никако нисам могао на чисто да сазнам, да ли он „целину“ и збирну ствар сматра као једно исто, као идентичне појмове или их разликује; на једном месту каже „да ли збирне ствари или само једну правну целину“ по чему би могло изгледати да то није једно исто, а ниже на другоме

месту онст вели: „да ли ћете сматрати *к о једну целину, к о једну колективну ствар* и т. д.“ по чему дакле изгледа да је целина и колективна ствар једно исто. Свакојачко се види да треба и о томе питању мало да се обавестимо и да га на чисто изведемо. Пре свега дакле целина и збирна или колективна ствар *нису* истоветни појмови, не покланају се потпуно, јер је „целина“ шири појам него збирна ствар; то као да г. Савић није имао на уму. Целина (римска *universitas*) има више *врста*, више облика, а збирна је ствар само *једна* врста целине и е тога је целина шири појам него колективна ствар. Целина или *universitas* у праву значи: а) једну сложену или састављену ствар, а у ту врсту спадају све оне ствари, које су (на супрот стварима по природи *једноставним*, *res unitae*) људском руком и вештином састављене из више појединих ствари у неку уједињену целину; при тој сложеној ствари делови су њени *физички* међу собом склопљени и везани у целину и зато је Римљани зову *universitas rerum cohaerentium*¹⁾; као што су на пр. кућа, лађа, орман, кола и т. д. б) *universitas* значи збирну или колективну ствар, а то је као што смо већ видели скуп или збир више *оделитих* покретних ствари, које се под једним именом и појмом обухватају; за разлику од оних сад поменутих сложених ствари ове се збирне ствари зову *universitas rerum distantium*²⁾; најзад в) *universitas* значи и скуп или збир ствари и права сваке врсте, која се односе на извесно лице, дакле скуп имовно-правних одношаја извеснога лица, који се у *извесном погледу* правно сматра као целина н. пр. целокупно имање некога лица или посмртна маса неког покојника.¹⁾ Такво се целокупно имање сматра као целина само при т. н. универсалној сукцесији као што је наслеђе.

О тим разним облицима или врстама целине важе *разни* правни прописи и то је у данашњој правној науци већ сасвим позната ствар и е тога још ниједном правном писцу није пало на ум да тражи у закбу *један параграф*, у коме би се дефинисале и у који би се утиснуле и стрнале *све* те тако различне „целине“, које стоје под разним руководним начелима. То нити је који законодавац до сада покушао нити је то когод од њега тражио! Али све то као да се веома мало тиче г. Савића, он све бутун правне писце и сву по-

¹⁾ *Res cohaerentes* ствари међу којима има исти неке чврсте физичке везе.

²⁾ *Res distantes* ствари оделите, одвојене, међу којима је веза само у појму, дакле замишљена.

³⁾ „Le patrimoine est une universalité de droit, en ce sens que les biens forment, en vertu de l'unité même de personne à laquelle ils appartiennent, un ensemble juridique“ Aubry et Ray, Cours d. dr. civil français II. стр. 3. — Нект г. С. ваћ о тим разним врстама целине наводи загледати јом: Unger, System I. §. 52. — Sintenis, D. pract. gem. Civilrecht I. стр. 438. — Wächter, Pandekten I. §. 59 IV. — Windsheid, Lehrb. d. Pandektenrechts I. §. 138. и т. д.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

вију правну теорију баца у запећак, чим они имају несрећу да се од некуд не слажу са његовим схватањем. Но о томе мало ниже. Свакојакo ту имамо пред собом још једно сасвим „оригинално“ схватање, кад г. Савић по што по то хоће у §-у 191. да нађе „један јасан опредељај о правној целини“ и то о свима разним целинама што их има на овом бољјем свету. Кад је већ г. Савић толико обегенисао ту правну целину и са њоме пронашао неки особити правни „барут“ и неки талисман, којим се могу „многи заплети у правним односима правилно расправити,“ онда му се ипак може замерити, што бар пије тек чуда ради темсљитије и потање преучио оно, што су досада разни правници пре њега писали и резоновали о тој његовој правној целини, па и ако би межда нашао да сви они греше, да не схватају ствар како треба, ипак их при износењу свога новог и оригиналног схватања није требало баш тако сасвим игнорисати. Ето тако н. пр. већ поменути *Sintenis* пошто је казао како у глави о стварима (а то је баш ту где је и §. 191.) треба искључиво исворити само о оној врсти целине, која се као замишљена целина (*Begriffsganzes*) састоји из више оделитих ствари, дакле је збирна ствар, за остале целине кажу: „Die übrigen Begriffsganzen, welche man *juris universitas* genannt hat, leiden weder mit jenen noch unter einander eine Zusammenstellung, sondern darüber muss das Weitere in die einzelnen Lehren verwiesen werden;“ а *Обри и Ро* такође кажу: „Il ne faut pas confondre avec les universalités juridiques, des collections d'objets réunis par le propriétaire à l'effet de servir à une destination ou à un usage commun, telle qu'une bibliothèque, un troupeau etc. Les objets qui composent de pareilles collections, appelées communément universalités de fait, sont à considerer, au point de vue juridique, comme restant distincts les uns des autres“ и т. д. Па тако други и трећи, не могу их све ређати. Али ти јадни људи нису знали, да те тако различне целине могу да се стрпају све у један мали и кратки §. и да у њему могу места да нађу библиотека, стадо, створиште робе, па поред њих и кућа и плац и *Топчидер* и све остало што се год ма са кога гледишта и ма у коме смислу може назвати или бар може некое изгледати као целина.

Али ако нема такав нарочити §. о свима могућим и немогућим целинама, онда за бога не може правилно да се расправи онај страшни заплет, што га је г. Савић навео у својем примеру са *Топчидером*! Г. Панта признаје да је и онај први свој случај са плацем и кућом, а и овај други са *Топчидером* покушавао да реши „поглавито баш по начелима прираштаја“ али је нашао да та начела нису довољна ни у опоме првом случају, а у овоме другом он чак вели

„начело прираштаја ту вам *неће помоћи ништа*“ и онда је у невољи морао да истражи §. 191. Да ли збиља тако стоји ствар са начелом прираштаја? Из наведених речи г. Савића ја сам на своје велико изненађење увидео, да он као да је сметнуо с ума целокупно значење прираштаја или акцесије, као да је заборавио шта то баш потпуно значи, те је без икакве невоље и на штету правилнога разумевања саме ствари тражио ослободити и помоћи по другим параграфима, а овамо се ствар потпуно по начелима прираштаја *може и мора решити*. Кад се то могло догодити г. Панци Савићу, то се онда извесно може десити и каквоме другом мање спремноме правнику и по томе неће бити сувишно, да се и то питање о прираштају овом приликом претресе и ако је могуће пречисти. Но овај се мој одговор на г. Панцине примедбе већ много отегао па ипак ево још нисам дошао до краја. Морам га дакле засада завршити задржавајући право, да одмах у идућем броју овога часописа напишем *нарочити чланци о акцесији или прираштају*, у коме ћу покушати да примером, што их је г. Савић навео, решим без икаквога позивања на §. 191. Ту ћу онда одговорити и на још нека питања, што их је г. Савић у својим примедбама онако мимогред додирнуо.

Г. Гершић.

О ПОЧЕТКУ ДОКАЗА НАПИСМЕНО

(или о §. 245. грађ. пост.)

Као што је познато, и наше законодавство забрањује у грађанском праву доказ средством сведока за тражбине од извесне вредности. Главна основа овој забрани галази се у §. 242. грађ. поступка, који садржи два наређења: једно, које не дозвољава сведоке ни за какву тражбину већу од 200 динара; а друго, које не дозвољава, да се доказује сведоцима против или изван садржине писмене исправе и она, кад би сума или вредност тражбине била мања од 200 дин.

Али ово правило о забрани доказа средством сведока, имаде више изузетака, који дозвољавају овај доказ за тражбине и преко 200 динара.

Шта је руководило законодавца, да доказ средством сведока у овим тражбинама забрани, ја сам то казао на другом месту (у теорији судских доказа у кривичним делима. Београд 1886. стр. 3. 9 и 310); а говорио је о томе и г. Кацетановић у правничком часопису *Праву* од 1885 год.

Овде ћемо за сада да прегледамо између свију изузетак бд овога правила само један, а то је онај у §. 245 грађ. пост. који гласи: „Од горњих тражбина, осим §. 244. а, изузимају се случаји, кад се почетак доказа налази у писмену, које произлази од онога, против кога је тражбина управљена, или од онога, кога тужени представља, и које писмено доводи тражбину до вероватности.“

Пре свега приметићемо, да је текст овога §-а врло скучен. По њему изгледа, да за почетак доказа може служити само оно писмено, које произлази од тужене стране; али то није тако. Може писмено да произлази и од тужиоца, и може тужени то писмено да изнесе као доказ за своју одбрану од тражбине, коју је тужилац против њега управио. Боље би било, дакле, да је речено „у писмену, које произлази од странке, против које је изнесено.“ Но и ако није овако речено, ми не мислимо да ће се у нашем правознањству наћи когод, ко би држао, да се почетком доказа написмено може послужити само тужилачка а не и тужена страна, па да јој се дозволи доказ средством сведока. Изван сваке је сумње, да се почетком доказа написмено може да послужи у процесу како тужилачка тако и тужена странка.

Ја сам казао у мојој поменутој књизи на стр. 294, да су наређења §.§. 242, 243, 243 а и, б. 244. 244 а, 245 и 245 а узета готово од речи до речи из чланова 1341, 1342, 1343, 1344, 1345, 1346, 1347 и 1348 францускога грађанскога законика; напоменуо сам даље, да ми се чини, да наш законодавац није учинио срећан избор у изразима новог текста, §. 242. грађ. пост., и упоредио сам овај текст са текстом члана 1341. франц. грађ. законика, који је оригинал нашем §. 242; а сада ми остаје, да то исто учиним са § 245 који је узет из члана 1347 франц. грађ. законика. Текст овога члана гласио би на српски овако: „Од горњих правила чини се изузеће онда, кад постоји почетак доказа написмено.“

„Овако се назива сваки писмени акт (tout acte par écrit), који је произишао од онога, против кога је тражба управљена, или од онога, кога овај представља, и који акт чини вероватним дело, које се наводи (le fait allégué.)“

Као што видим, дакле, велика је разлика између текста нашега §. 245. и текста францускога члана 1347. У нашем закону стоји да се изузетак чини од горњих тражбина а у француском од горњих правила; и после код нас стоји да

писмено доводи тражбину до вероватности; а код Француза, да доводи до вероватности дело или факт, који се наводи. Између тражбине и правила, и између тражбине и дела или факта, голема је разлика.

По §. 245. грађ пост. за почетак доказа написмено три су услова нужна:

1. да постоји писмено;
2. да то писмено произлази од онога, против кога је тражбина управљена или од онога, кога тужени представља и
3. да оно доводи тражбину до вероватности.

I. Први услов, да постоји писмено.

Свако писмено, било јавно било приватно, без призрења на то, у којој је цели састављено, може да служи за почетак доказа написмено. На против никакве усмене изјаве, које нису писмено потврђене, никакве изјаве двосмисленим знацима, или покретима тела, никакве претпоставке, ма како да су јаке, не могу бити довољне, да сачињавају почетак доказа написмено. Да би постојање писмена у коме се налази почетак доказа, било извесно, треба сваки пут, да се оно изнесе противнику пред судом пред очи. Није довољно само тврдити, да постоји писмено, него треба то писмено изнети да се види, па тек да се дозволи доказ са сведоцима; јер, ако се писмено не изнесе и не покаже, не може се узети да оно постоји, врти се за сам факт његова постојања могу сведоци као доказ да употребе, изузимајући ако онај, против кога се наводи, признаје, да писмено постоји и да га је он потписао, или само написао.

II. Други услов: да писмено произлази од онога, против кога је тражбина управљена, или од онога кога овај представља. Ми смо раније напоменули неудесност израза у тексту § 245, и казали да би боље било да је речено, да писмено произлази од странке, против које је изношено, или од онога, кога она представља; него ли што је стављено да произлази од онога, против кога је тражбина управљена, или од онога, кога тужени представља. Замислимо случај, да тужилац тражи испуњење какве обвезаности или каквога уговора, а тужени да износи тужничево писмено, којим хоће да потврди, да је он потпуно или у неколико уговор испунио, и поред тога писмена позива се на сведоке. Хоће ли суд то писмено, које произлази од тужиоца и у коме се налази почетак доказа за ослобођење од обвезе туженога, одбацити по томе,

што у закону пише, да писмено треба да произлази од туженога а не од тужиоца?

Без сумње неће га одбацити, јер би то био један апсурдум, ако би се законски пропис тако наопачке схватио, да је само тужиоцу дозвољено да напада почетком доказа написмено, а туженоме да није дозвољено да се брани.

То је, што се тиче редакције закона, а сада да пређемо на услов, о коме почесмо говорити. Да се може узети, да једно писмено произлази од неке личности, против које је изнето, треба да је та личност творац оних израза или одредаба, које то писмено у себи садржи. Дакле на првом месту потребно је, да личност, против које се писмено износи, не спори, да то писмено од ње произлази; јер ако она одриче писмено, онда се претходно мора то на суду да докаже. Да је писмено, које се износи, дело онога, против кога се износи, доказ о томе најчешће се изводи било из тога, што га је он написао или потписао, било из аутентичности писменог, у коме се налазе његове изјаве Тако, једно писмено, написано руком једне личности, али непотписано, може се сматрати да је произашло од те личности; а тако исто може се сматрати и оно писмено, које је само потписано, али не и написано руком једне личности. Или кад се у јавној исправи, на прилику у записнику судском, налазе констатоване изјаве једнога лица, коме је записник прочитан, али које се није потписало на записнику, него је његов потпис допуњен другим формалностима које се по закону изнекују, онда се може сматрати, да је и ту испуњен услов, да писмено произлази од стране те личности.

Закон је још и то казао: „или од онога, кога тужни представља.“ Ја сам већ напоменуо неудесност овога законског израза, и мислим да је боље било рећи „или од онога, кога странка представља.“ Но као год што писмено може да произлази и од тужилачке и од тужене странке, тако исто може да произлази и од онога, кога странка представља, и од онога од кога је била представљена у време поставка писмена. Тако н. пр. муж претставља своју жену као законни заступник у имању, и он се сматра као и други пуномоћник (§ 771. грађ. законика;) старатељ претставља наследника у свима делима, која би се тицала масеног имања (чл. 47. зак. о старат.); пуномоћник претставља свога властодавца у свима пословима, који су му пуномоћством поверени (§. §. 609 и 620 грађ. зак.) и т. д.

Када неко трећи заведен буде у спор са женом, наследником, властодавцем и т. д. зар он не би могао да се послужи са писменом које произлази од мужа, старатеља, пуномоћника као почетком доказа против жене, наследника, властодавца и т. д. Ми мислимо да може. И тако, да би текст §. 245. грађ. пост. био потпун, требало је додати клаузулу и о писмену, које произлази од онога, од кога је странка, против које се писмено испоси, претстављена била, а не само од онога, кога она претставља.

III. Услов: да писмено доводи тражбину до вероватности.

Незгодно је казано да доводи *тражбину* до вероватности. Ако ви под тражином разумете само оно што се тражи, а не и оно на чему се тражење оснива, онда ви ћете ретко наћи у почетку доказа написмено толико снаге, да доводи одма целу тражбину до вероватности. У процесу не долази се одма до тражбине; треба најпре да се пређу *докази*, па онда да се дође до *тражбине*. У грађанским процесима опште је доказно правило, да онај, ко што каже треба и да докаже. Основно доказно правило наше грађанске процедуре гласи: „Парничар треба да докаже *збића*, на којима оснива своје право“ и т. д. (§. 178 грађ. пост.); а за тим друго правило гласи: „Оно *дело или навод* парничара, које противна страна у парници пред судом призна, сматра се за истинито“ и т. д. (§. 180 грађ. пост.)

Ако редактори нашега закона нису нашли за сходно, да по тексту францускога закона узму изразе „*наведено дело*“ (*fait allégué*), није ли боље било, да су употребили изразе нашега закона па казали, да писмено доводи до вероватности *збиће, дело или навод* парничара, а не да *тражбину* до вероватности доводи?

Као што видимо, није довољно, да постоји почетак доказа у писмену, и да то писмено произлази од парничне странке, или од онога, кога она претставља, или од онога, од кога је претстављена била, него се изискује још и то, да то писмено доводи до вероватности *збиће, дело или навод* парничара, па тек онда да се дозволи доказивање са сведоцима.

Па која би то писмена била, која би давала вероватности ономе делу или наводу, који хоће са писменом да се поткрене? Ми не знамо, да ли је наше судство дошло до каквога сталног правила у овоме погледу; али француска јуриспруденција поделила је ова писмена у две класе: 1. пис-

мсна, која садрже изразе, довољне за то да констатују у-
говоре странака, или правна дела, која их интересују, али
која не би могла да саставе потпун и доказ, било с тога, што
она сама по себи немају снагу потпуног и савршеног до-
каза, било с тога што им, оскудева какав битан услов за
њихову важности; и

2, писмена, којима странке нису ни мислиле да се по-
служе као доказом, или да их као доказ саставе, али која
међу тим садрже извесне изразе, који доводе до вероватно-
сти наведено дело у парници.¹⁾

(СВРШИТЕ СЕ.)

ИЗ СУДНИЦЕ.

Х.

Да би суд могао уважити или одбацити какав доказ, треба да наведе закон за то (сходно тач. 7. §. 305. грађан. пост.) — Пресуда без нумере не вреди.

(Одлука опште седнице Касац. Суда).

Вукоман, тужећи Милоша, Јанићија, Алексија, Ивка и Милана, тражио је, да му ови у својину уступе забран у вредности 300 динара, који су тужени од пре годину дана безправно присвојили, ма да је исти његова очевина, јер је његов отац пок. Вукић преко 80 година уживао и њему — тужиоцу — у наслеђе оставио, као и то, да је спорни забран пресудом општин. суда у парница његовог оца и родитеља тужених остао у својину реч. Вукићу. За доказ свог навода позвао се на пресуду општинског суда, а позвао се и на сведоке, како су му тужени пре једне године дана заузели овај забран.

Тужени не признавајући тражење тужиочево, навели су, да поднета пресуда није никакав доказ нити каква исправа, кад на истој ни нумере нема. Нису одобрили да се сведоци питају.

По овоме суд је првостепени пресудио: да се тужиоц од свог тражења као недоказаног одбије из ових разлога:

Тужиоц ничим на ни поднетом пресудом општин. суда није могао доказати збића на којима оснива своје тражење по томе, што се поднета пресуда не може узети ни за какав доказ, кад истој оскудевају услови за пуноважну исправу, јер на истој ни нумере нема. Испиту сведока тужиочевих, суд налази да нема места једно што се

¹⁾ Jurisprudence Générale од Долоза 1874. Свеска II. стр. 120 бр. 187.

овакве тражбине по замени §. 242. грађан. пост. не могу сведоцима доказивати и друго, што поднета пресуда није онакво писмено предвиђено § ом 245. грађан. пост. те да би се сведоци испитивали и њима доказивати могло, јер замена §. 245. грађ. пост. гласи: „од горњих тражбина осим §. 214. а) изузимају се случаји, кад се почетак доказа налази у писму, које произлази од онога против кога је тражбина управљена, или од онога кога тужени представља и које писмено доводи тражбину до вероватности“, — што овде није случај. Према чему тражње тужкочево остало је недоказано — §. 178. грађ. пост. — па зато се од истог има и одбити тим пре, што се признањем тужиоцевим — § 180, грађан. пост. — доказује да се спорни забран налази у државини тужених, те су тужени по §. 202. и 223. грађан. законика за сад јачи у праву од тужиоца.

По жалби тужиочевој, касациони суд примедбама својим од 9 Новембра 1885. год Бр. 4062. уништио је горњу пресуду из ових разлога.

„Кад је суд тај тужиоца одбио зато, што је овај за доказ својине спорне земље поднео пресуду општин. суда, која је без нумере, то је суд тај требао да наведе закон, по коме пресуде општин. судова, којима би оскудевала нумера, као овде, не би вредиле, па тек по том, пошто доказ тужитељне стране по закону оцени, своју одлуку да донесе — §. 305. тач. 7. грађан. пост.“

Примедбе ове суд није усвојио, но је дао следеће противразлоге :

„У §. 305. грађан. пост. прописано је, шта у пресуди судској мора бити, а у тач. 7. истог закона прописано је, да у пресуди мора бити означено: које је доказе суд уважаио а које одбацио и зашто. Као што се види из разлога судске пресуде, противу које су горње примедбе дате, — суд је овај у свему испунио пропис како осталих тачака, тако и тач. 7. реч. §. 305. грађан. пост., јер је у разлозима казато, да поднета пресуда општин. суда не вреди што није нумером снабдевена и као такав доказ одбачен је, — дакле казато је који је доказ одбачен и зашто, као што је казато и зашто се сведоци тужитељне стране за доказ примити не могу. Суд и сада узима, да пресуде општин. судова без нумере не могу бити важећи документи као што такве пресуде и без датума не би могле бити важећи доказ према §. 187. грађан. пост., каквих се пресуда такође може наћи, међутим у §. 13. грађан. пост. прописано је, да се пресуде општин. судова уводе у протоколе суђења, а то је следствие да се пресуде под нумером издају, што је суд овај при оцени доказа имао у виду“.

Касациони суд у општој седници својој (од 4. Децемара 1885. год. Бр. 4251.) нашао је, да су примедбе касац. суда (од 9. Новем-

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

бра 1885. год. Бр. 4062.) закону саобразне, и позвао суд да по исти-
ма поступи.

Суд првостепени усвојив ове примедбе опште седнице по §. 332
грађан. пост. поново је расмотрио акта ове парнице и нашао :

Да је тужиоц истина за доказ свог тражења поднео пресуду
општин. суда и позвао се на сведоке — тач. 5. §. 305. грађан. пост.
— Али како поднета пресуда није издата у онакој форми како је
прописано у §. 13. грађ. пост. т. ј. није завођена у протокол су-
ђења, а то се тврди тиме, што на истој нема нумере, то она и није
исправа онаква, каква се по тач. 2. §. 187. грађан. пост. за јавну
узима и као таква не може се за доказ примити. А кад то стоји, и
како испиту сведока тужиоцевих по замени §. 242. грађан. пост. нема
места, онда је тражење тужиоцево остало недоказано §. 178. грађ.
пост. — па се од истог има и одбити, тим пре, што је признањем
тужиоцевим доказано, да се спорни забран сада налази у државини
тужених — §. 202 и 223. грађан. законика — те је на основу из-
ложеног пресудио: да се тужиоц од свог тражења одбије.

И ову је пресуду одобрио Казациони Суд (16. Априла 1886.
год. Бр. 982.)

Саопштио

Михаило Л. Стојадиновић.

Л И С Т А К.

УБИЈСТВО АДВОКАТА БЕРНЕЈА.

(НАСТАВАК.)

Преговори између господина председника де Лонже и Вилема
Бернеја отпочеше 24. Септембра. Господин де Лонже позва Бернеја
да му дође ради споразума по текућим питањима. Бернеј не хтеде
за тада чути за развод брака. Једино што нам буди симпатију пре-
ма томе човеку, то је његова истинска љубав према своме детету.
После више саветовања предложи господин де Лонже поравнање,
које је написано 7. Октобра. У том поравнању утврђено је ово:

„Господин Бернеј сажаљева, да је примао неоправдана окрив-
љавања, управљена против његове жене, и признаје, да су сва ова
окривљавања по све без основа.

„Госпођа Бернејева прима к знању ову изјаву и одустаје, да
због те велике увреде тражи развод брака.

„Мир је дакле опет успостављен; али ће ипак муж и жена имати у кући, у којој заједно живе, само свој засебан стан. Они неће заједно ручавати и вечеравати, осим ако би то због детета хтели чинити. Они ће брижљиво надгледати васпитање и образовање дечије. Госпођа Бернејева сама стараће се о здрављу синовљевом. Првог св.ког месеца даваће господив Бернеј својој жени потребан новац за кућне трошкове и т. д. Госпођа Бернејева водиће кућу, она ће претстављати породицу, кад се посете чине њој или господину Бернеју. Госпођа Бернејева може без сваке препреке одржавати саобраћај са члановима своје породице, она ће водити дете к својима и где год буде хтела. Господин Бернеј неће стати на пут, ако му жена путује ради опорављења свога здравља или ради користи детета. Обоје ће брижљиво избегавати да се домаћа распра не појави пред дететом; они ће се међусобно поштовати.

„Потписани обвезују се својим поштеностом речи, да ће се придржавати ових наређења, а господин де Лонже, који ће у сваком спору бити судија, чуваће ову исправу.“

Овај *modus vivendi* потписао је Бернеј 7., а Јулија 10. Октобра. Док су још саветовања трајала, господин де Лонже обратио је Бернеју пажњу на то, да нагло прекидање са Арманом мора бацити сенку на Јулију, и да ће Јулија — пошто ће споразум између њих обоје остати тајна — пред очима света изгледати можда као крива жена, којој је муж племенито опростио. С тога би било угодно, да се саобраћај између Армана и Бернеја поврати опет бар привидно. Разуме се да господину де Лонже није падало на ум, да Бернеја нагони на неко пријатељство, које више није постојало, али мислио је да треба захтевати, да се њих двојица по кад и кад јавно покажу, на пример у позоришту или на другом каквом јавном месту.

При потпису исправе и Јулија је то исто примећавала, и кад се господин де Лонже после опет вратио да своје раније захтеве, изјави Бернеј сасвим одсечно, да ништа не попусти што се тиче Армана. Услед тога изјави господин де Лонже, да је принуђен, овластити Јулију, да свуда где се год о распри у Бернејевом дому говори на штету за част Јулијину, може показати писмен споразум између ње и мужа. На ово је пристао и Бернеј.

У ово доба појављује се опет на позорници Арман, са које је нестао од дана онога догађаја у кући адвокатовој. Он пише 15. Октобра писмо Бернеју, у коме вели, да је за њега сада тек, пошто је господин де Лонже свршио своју улогу као посредник, дошао тренутак, да одговори на писмо од 18. Септембра. Он вели, да је нанету му увреду за тада примио ладнокрвно за то, што високо цени госпођу Бернејеву и њену породицу, те је хтео избећи скандал, ко-

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

јим би они патили. Он је с обзиром на поштовање према пријатељској муз и наклоњеној породици Пешеревој попустио до крајњих граница помирљивости, и он ће сада, ако господин де Лонже нађе за потребно, састајати се са Бернејом пред светом као да се ништа није догодило између њих. Господин де Лонже нека определи, како треба то да буде. „Тим начином“ свршава Арман своје писмо, „ја ћу припомоћи, да се предупреди, да се име чисте и часне госпође каља подлим сплеткама“.

Бернеј је ово писмо вратио неотпечађено пошљаоцу.

Услед тога овласти Арман, који је за своју предусретљивост очекивао други одговор, своју браћу Роберта и Џемса, да од Бернеја због ове увреде потраже рачуна. Бернеј са своје стране повери двојници својих пријатеља, да заступају његове интересе. Пред Робертом и Џемсом Пелцером изјави Бернеј 19. Октобра, „да повраћајем писма није хтео вређати и да поштовање, које гаји према Арману Пелцеру, искључује свако друго тумачење.“ За тим отворише браћа писмо, прочиташе га Бернеју и предадоше га њему. Све ово ставише у записник. Овај записник је истина оспорен и отвори се услед тога дужа преписка; али ствар је без значаја, јер тај догађај није имао никаквих последица. До двобоја није дошло. Арман је био задовољан изјавом, коју је Бернеј дао пред његовом браћом, као и тиме што је Бернеј писмо, пређе повраћено, примио и садржај његов к знању узео.

Док се све ово догађало, Бернеј се није варао, да споразум, на коме је посредовао господин де Лонже, неће повратити брачни мир. Он је предвиђао, да ће се цела ствар ипак само разводом брака свршити моћи, и као што већ рекосмо, он се старао да прибере сведоче из овога времена, које би му при могућем разводу могле користити пред судом. Он није био искрен, када је господина де Лонже уверавао, да не верује клеветам, и када је дао својој жени изјаве за одбрану њене части. Док је са господином де Лонже преговарао, стајао је у тајној преписци са Кубшевом, која је као Марија Пфистерова служила у његовој кући и чију је млађу сестру Амалију госпођа Бернејева казнила за њен безобразлук и из куће отерала.

Само с осећањем одвратности може се читати заиста нечувена преписка адвоката са његовом ранијом служавком! То су заиста чудновата признања! Он њој поверава своје тајне боље. Он тражи од ње утехе. Преписка почиње 22. Септембра и траје до 11. Новембра. Бернеј сажаљева у писмима, да је његова жена отерала Амалију; он моли одату му пријатељицу, да му опширно пише о свему, шта је она и шта је Амалија у кући видела, а што би његову жену теретити могло. Нарочито треба Амалија све потанко да опише, шта је у његовој кући опазила и да му да на писмено све, што му је

пре одласка усмено саопштила. „Кад би знали“ тако завршује адвокат у писму својој бившој слушкињи, „у каквом се стању находи моје срце и моја глава, ви би појмили, да мој живот не вреди ни пребијене паре.“ — У другом писму он се са њоме саветује о свима појединостима тужбе за развод брака, он је зове својом „верном пријатељицом“ и назива је „високштованом госпођом“, он јој прича да је потписао неки споразум, који је саставио господин де Лонже. Он јој говори о несрећи у дому својих родитеља, и јавља да су му брата Јулијуса морали дати у лудницу. Он јој благодари што му је послала алпијско цвеће; то цвеће дао је своме сину, да мати не би посумњала, да он, отац, не стоји у тајној преписци са бившом слушкињом. Како је нежан, како је пун такта такав поступак! Син носи цвеће, што бивша слушкиња, која је позвана да матер оклевета, оцу пиље! У осталом ми дознајемо из ових писама неке значајне ствари, које би нам иначе тајна остала; ми дознајемо, да Бернеј не говори више ни речице са својом женом, да су распре престале и да у дому влада тишина као на гробљу. Јулија Раскартова такође је отправљена, — „са добром накнадом“, као што вели Бернеј. Тај необични штедљивац, за кога сведоци веле, да је био детињасто тврд, ванредно је, као што се види, галантан према млађима. Раскартова у осталом јавља се од времена на време и изнуђава својим љубавним писмима час више час мање новаца, тако да се сам Бернеј у једном писму, управљеном на Марију Пџистерову-Кубошеву, горко љути на ту „неваљалицу“. Бернеј је сада тек увидео, да је Раскартова хтела да истисне његову жену и да она заузме њено место. Он то јасно тврди. Последње писмо Бернејево има дванајест страна и прави је дневник.

Од како је прекинуо односе са Бернејом, Арман је госпођу Бернејеву видео само неколико пута у кући њенога оца. Ово је било сасвим површно; а можемо лако мислити, да су таква виђења морала бити врло непријатна. О односима између њих двоје, по прекиду између Армана и Бернеја, тужба скоро ништа и не говори, па зато и бранилац није имао узрока, да у том погледу што побија.

У јесен 1881. стајале су дакле ствари овако: саобраћај између Бернеја и Армана био је са свим прекинут; госпођа Бернејева живела је са својим мужем у истој кући, али они нису ни речи једно с другим говорили, госпођа Бернејева живела је са свим усамљена; ишла је само, као што Бернеј сам признаје, врло ретко својој родбини. Тамо се састала неколико пута са Арманом.

(НАСТАВИЋЕ СЕ.)

АДВОКАТСКИ ИСПИТ

Г. Светозар Милковић, секретар управе фондова, положио је 19. о. м. адвокатски испит.

Испитну комисију састављали су: г. г. Ј. Ђ. Авакумовић, члан касационог суда као председник, за грађански законик; као чланови: Г. Милош Трпезић, члан касационог суда, за казн. законик и закон о пороти; г. Илија Јагодић, члан апелационог суда, за казнени поступак; г. Петар Чоловић, члан апелационог суда, за грађански поступак и г. Петар Татић, јавни правозаступник, за трговачки законик и стеч. поступак.

Писмена задаћа, коју је ставио кандидату г. П. Татић, гласила је: „Јован Марковић задужи се 1880. са 1000 д. код Марка Јовановића и акцентира му за толику суму вучену меницу, да је исплати за годину дана, од издања менице.

Поред менице поверилац Марко Јовановић затражи и лично јемство од Јована, и он му приведе за јемца Милана Стевановића, но Милан не хте менично јемчити за Јована, него даде обично лично јемство по грађанском закону и о томе начини писмено 1880. које преда повериоцу Јовановом Марку са чиме се Марко и задовоља.

Прође рок меници, наступи 1881. г. а Марко је не протестује, јер на меници био је само Јован подписан као акцептант, а он — Марко — као издавалац.

Марко држећи, да је за своју тражбину сигуран, јер му Милан јемчи по грађ. закону, затражи 1881., после рока наплату путем суда од Јована и суд осуди кратким путем Јована (по §. 454 гр. пост.) да плати Марку Јовановићу 1000 д. са 6% инт. од прошлог рока на до наплате.

Суд, који је изрекао решење о том меничном дуговању, пише полиц. власти, да дуг са инт. од прошлог рока наплати од Јована и преда Марку, али се констатује, да Јован нема нигде ништа и тако се Марко од Јована не наплати.

Умре јемац Милан Стевановић 1882 г. а поверилац Марко на основу писменог јемства затражи у години 1886 прибелешку на имање Миланово за 1000 дин. са 6% инт. од прошлог рока менице на до наплате и првостепени суд то уважи. После овога тражи Марко, да се првенствено наплати из заоставшег имања Милановог по праву хипотеке.

Миланови други повериоци оспоравају право наплате Марку. —

Господин кандидат као заступник тих других поверилаца Миланових одбија тражење Марково, нека покаже законске разлоге зашто тражи да се Марко одбије од главнице и интереса.

По §. 156. гр. зак интерес по меничним тражбинама досуђује се само од дана протеста, па пошто Марко није меницу протествовао, то му се инт. не може досудити, а нема права ни на главницу, јер по § 840. гр. зак. лично јемство за три год. после смрти јемчеве застарева.“

Г. Кандидат решио је добро ову тему, као што је и на умена питања добро одговарао, услед чега је испитна комисија изјавила да је испит добро положио. —

В Е С Н И К

Пројекат закона о правозаступницима. Према одлуци првог скупа јавних правозаступника приступио је управни одбор удружења изради пројекта новог закона, који би се по претресу на идућем скупу поднео надлежној власти. Израду пројекта поверио је одбор комисији у коју су ушли: г. г. П. Татић, М. Ст Марковић, Ђ. А. Пенатовић и Н. Капетановић. Комисија почеће свој посао идуће недеље.

* * *

Пензионни фонд за адвокате. Адвокати и кандидати адвокатски у Аустрији раде на томе, да оснују установу, којом ће обезбедити материјални опстанак свога рела. Крајем Марта био је у Бечу скуп, на коме су осим великог броја местних адвоката били изасланици адвокатских комора из свију круновина аустријских. На том скупу изабран је одбор да изради правила за ту установу; кад одбор свој посао сврши, сазваће се на ново скуп, који ће правила претрести и затим остварењу те установе приступити.

Постараћемо се да доблјемо и саопштимо нашим читаоцима правила те установе, јер се може и наше удружење користити тиме, кад је већ и код нас начелно решено, да се за обезбеђење правозаступника у Србији предузму потребне мере, што ће одбор без сумње и извршити.

* * *

Свеучилиште у Гетингену слави крајем Јула ове год. 150-годишњицу свога постанка. По статутима универзитета владар је земаљски свагда ректор. Савет свеучилишна обратио се немачком цару, да ову прославу одобри, што је он учинио и уједно наредио, да се принцу Алберту Пруском, као херцогу од Брауншвајга, достојанство ректора магнифицентисимуса повери, пошто је свеучилиште гетингеншко од свога постанка уједно и земаљско свеучилиште за Брауншвајг.

Полицијски чиновници у Енглеској нису имали до сада ни активно ни пасивно право избора. Ово дана примио је доњи дом законски предлог, којим се полиц. чиновницима то право даје.

* * *

Нереди на бечком свеучилишту. Професор црквеног права на бечком универзитету, Др. Маасен, држао је у горњем дому аустријског парламента говор, који се ђацима немачке народности на реченом универзитету није допао. Кад се професор после тога говора појавио на школи, предусрео га један део немачких ђака правничког факултета демонстрацијама, које су не само препречиле предавање професорово, него и претиле његовој личној безбедности. Ти нереди понављали су се више пута. Све опомене декана као и ректора, који су апеловали на „свест будућих законодаваца“ не имаћаху успеха. Тек објава ректоратска на црној табли обећава да ће пресећи даље нереди, јер се приступ на правнички факултет дозвољава само правницима а улаз у салу, у којој проф. Маасен држи своја предавања, допушта се само ђацима ако покажу свој индекс.

* * *

Искључење јавности при суђењу. У Немачкој је поднесен законодавном телу овај пројекат закона о искључењу јавности приликом судских претреса :

Чл. I. §§. 174—176 судског поступка имају се овако заменити.

§. 174. Објава пресеуде у сваком случају бива јавно.

§. 175. О искључењу јавности не извиђа се и не решава у јавној седници. Закључак, којим се јавност искључује, мора се јавно објавити. Суд може лицима, која су при извиђању присуствовала, нарочито у дужност ставити, да садржину извесних делова извиђења одрже у тајности у колико би објава истих по државну сигурност опасна била. Закључак о томе уноси се у протокол седнице.

§. 176. Приступ на јавни претрес може се забранити недораслим, као и онима, који не уживају грађанску част, или који се на недостојни начин појављују пред достојанством суда. Искључењем јавности не одузима се право присуства при претресима и онима, који по службеној дужности морају бити присутни.

Чл. II. Ко §. 175. тач. 2. судског поступка наложеном му дужност чувања тајне повреди ненадлежном објавом, та се казни новчано до 1000 марака или затвором до шест месеци.

Чл. III. О судским претресима, који се под искључењем јавности врше, не сме се преко новина ништа објављивати. Ко противно томе поступи, подлећиће казни у чл. II. прописаној. (М. Д.)

О П О М Е Н А

Г. Г. претплатници, којима је крајем месеца Априла истекао рок претплате, умољавају се, да одмах обнове претплату, како се шиљање листа неби прекидало.

Г. Г. повереници друштвени нека изволе са своје стране настати, да досадањи уписници за времена обнове претплату, као и нека се постарају, да листу задобију још нових претплатника.

О свему овоме нека изволе што пре известити друштвеног благајника.

Београд 1. Маја 1887.

Администрација „Бранича“

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Стеви Максимовићу адвокату Пожаревац Рукописе примили смо; изаћиће у идућим бројевима.

Г. Михаилу Л. Стојадиновићу, поверенику друштвеном, Чачак. Кад дотично лице има услове, да може бити ванредан члан удружења, не стоји ништа на путу, да се његов предлог прими.

§-у у Београду. Примили смо ваш чланак: „Да ли признање као олакшавна околност има места при делима, за која закон доноси смртну казну?“ — Али по правилима, која постоје за уредништво листа, не можемо штампати чланке, ако име писца није познато бар уредништву. С тога је потребно да се уреднику именујете. —

ВЛАСНИК:

Удружење јавних правозаступн. у Србији.

ОДГОВОРНИ УРЕДНИК:

Милан Ст. Марковић

ЈАВНИ ПРАВОВАСТУПНИК.